

LIBER V.

IN QUO DE VERSU DISSERITUR.

CAPUT I.

Quomodo differant rhythmus, metrum et versus.

I. Quid sit versus, inter doctos veteres non parva luctatione quæsitum est, nec fructus defuit. Nam inventa res est, et ad notitiam posteriorum mandata litteris, gravi atque certa non tantum auctoritate, verum etiam ratione firmata est. Interesse igitur animadverterunt inter rhythmum et metrum aliquid, ut omne metrum rhythmus, non etiam omnis rhythmus metrum sit. Omnis enim legitima pedum connectio numerosa est; quam quoniam metrum habet, non esse numerus nullo modo potest, id est, non esse rhythmus. Sed quoniam non est idem, quamvis legitimis pedibus, nullo tamen certo fine provolvi, et item legitimis progredi pedibus, sed certo fine coerceri; hæc duo genera etiam vocabulis discernenda erant, ut illud superius rhythmus tantum proprio jam nomine, hoc autem alterum ita rhythmus ut metrum etiam vocaretur. Rursus quoniam eorum numerorum, qui certo fine clauduntur, id est, metrorum, alia sunt in quibus non habetur ratio cujusdam divisionis circa medium, alia quibus sedulo habetur; erat etiam hæc differentia notanda vocabulis. Quapropter illud ubi non habetur hæc ratio rhythmus, proprie metrum vocatum est: hoc autem ubi habetur, versum nominave-

runt. Cujus appellationis originem fortasse progredientibus nobis ratio ipsa monstrabit. Neque hoc ita præscriptum putes, ut illa etiam metra versus vocare non liceat. Sed aliud est cum abutimur nomine, licentia cujusdam vicinitatis; aliud cum rem vocabulo suo enuntiamus. Sed nominum commemoratio hactenus facta sit; in quibus, ut jam didicimus, concessio interloquentium et vetustatis auctoritas totum valet. Cætera, si placet, more nostro investigemus sensu nuntio, indice ratione, ut illos etiam veteres auctores non instituisse ista quasi quæ in natura rerum integra et perfecta non fuerint, sed ratiocinando invenisse, et appellando notasse cognoscas.

CAPUT II.

Metra in duas partes divisibilia cæteris præstant.

II. QUARE primum a te quæro, utrum ob aliud pes aurem mulceat, nisi quod in eo duæ illæ partes, quarum una in levatione, altera in positione est, numerosa sibi concinnitate respondent? D. Jam hoc quidem mihi ante persuasum est atque compertum. M. Quid metrum, quod manifestum est pedum collatione confici, num ex eo rerum genere esse arbitrandum est quod dividi non potest, cum omnino et nihil individuum per tempus tendi queat, et quod ex dividuis pedibus constat, absurdissime individuum putetur? D. Nullo modo hoc genus divisionem recipere abnuerim. M. At omnia quæ recipiunt divisionem, nonne pulchriora sunt, si eorum partes aliqua parilitate concordent quam si discordes et dissonæ sint? D. Nulli dubium est. M. Quid, ipsius parilis divisionis, qui tandem numerus

aitor est, an dualis? D. Ita est. M. Ut ergo in duas partes concinentes dividi pedem et eo ipso aurem delectare comperimus, si etiam metrum tale inveniamus, nonne cæteris non talibus jure anteponetur? D. Assentior.

CAPUT III.

Versus unde dictus.

III. M. RECTE sane. Quare jam illud responde, cum in omnibus, quæ aliqua temporis parte metimur, aliud præcedat, aliud subsequatur, aliud incipiat, aliud terminet, nihil-ne tibi videatur inter partem præcedentem atque incipientem, et illam quæ subsequatur ac terminet interesse oportere. D. Interesse arbitror. M. Dic ergo quid intersit inter has duas partes versus, quarum una est, *Cornua velatarum*: altera vero est, *Vertimus antennarum*. Non enim ut idem Poëta, *obvertimus*, sed si ita versus enuntietur, *Cornua velatarum vertimus antennarum*¹: nonne sæpius repetendo efficitur incertum, quæ pars prior sit, quæ posterior? Neque enim minus idem stat versus, cum ita profertur: *Vertimus antennarum cornua velatarum*. D. Plane incertum fieri video. M. Censes-ne vitandum? D. Censeo. M. Vide igitur utrum hic satis vitatum sit. Una pars versus est et ea præcedens: *Arma virumque cano*: altera subsequens, *Trojæ qui primus ab oris*: quæ usque adeo inter se differunt, ut si ordinem vertas, et hoc modo pronunties: *Trojæ qui primus ab oris, arma virumque cano*, alios pedes metiri necesse sit. D. Intelligo. M. At vide, utrum ista ratio in aliis servata

¹ Æneid. lib. III.

sit. Nam cujus dimensionis est pars incipiens, *Arma virumque cano*, ejusdem esse agnoscis, *Italiam fato. Littora multum ille et. Vi superum sævæ. Multa quoque et bello. Inferretque deos. Albanique patres*. Ne multa, perseguere cæteros quantum voles, has priores partes versus ejusdem dimensionis invenies, id est, quinto semipede articulatas. Rarissime omnino si non hoc ita est; ita ut posteriores sint istæ non minus inter se pariles, *Trojæ qui primus ab oris. Profugus Lavinaque venit. Terris jactatus et alto. Memorem Junonis ob iram. Passus dum conderet urbem. Latio genus unde Latinum. Atque altæ mœnia Romæ*. D. Manifestissimum est.

IV. M. Quinque igitur et septem semipedes versus heroicum in duo membra partiuntur, quem sex pedibus quaternorum temporum constare notissimum est: et sine concinitate quidem duorum membrorum, sive ista, sive aliqua alia, versus nullus est. In quibus omnibus hoc ratio demonstravit esse servandum, ut non possit pars prior in posteriore, et posterior in priore loco poni. Quod si aliter fuerit, non jam versus, nisi nominis abusione, dicetur: erit autem rhythmus et metrum, qualia rarissime longis carminibus interponere quæ versibus contextuntur, non indecorum est: quale idem ipsum est quod paulo ante commemoravi: *Cornua velatarum vertimus antennarum*. Quamobrem non mihi versus ex eo appellatus videtur, ut nonnulli putant, quod a certo fine ad ejusdem numeri caput reditur, ut nomen ductum sit ab iis qui se vertunt dum via redeunt; nam hoc illi cum his etiam metris, quæ versus non sunt, apparet esse commune: sed magis fortasse a contrario nomen invenit, ut quemadmodum grammatici deponens verbum quod *r* litteram non deponit, sicuti est, *lucror et conqueror*, appellaverunt; ita quod duobus membris confit, quorum neutrum in alterius loco salva lege numero-

rum constituitur, quia verti non potest, versus vocetur. Sed utramlibet harum originem vocabuli tu licet probes, vel utramque improbes, et aliam quæras, aut contemnas mecum totum hoc quæstionis genus, nihil ad hoc tempus pertinet. Cum enim satis res ipsa quæ hoc nomine significatur, appareat, non est de verbi stirpe laborandum: nisi quid habes ad hæc. D. Ego vero nihil, sed perge ad cætera.

CAPUT IV.

Terminus versuum varius.

V. M. SEQUITUR ut de versus termino requiramus. Nam et hunc aliqua differentia notatum atque insignitum esse voluerunt, vel potius ipsa ratio. An tu non arbitraris melius esse ut finis, quo provolutio numeri coercetur, non perturbata temporum æqualitate, tamen emineat, quam si cum cæteris partibus, quæ finem non faciunt, confundatur? D. Quis dubitat hoc esse melius, quod est evidentius? M. Considera ergo, utrum recte insignem finem versus heroïci spondeum pedem quidam esse voluerint. Nam in quinque aliis locis vel hunc vel dactylum licet ponere; in fine autem non nisi spondeum; nam quod trochæum putant, propter indifferentiam fit ultimæ syllabæ, de qua in metris satis locuti sumus. Sed secundum hos iambicus senarius aut non erit versus, aut erit sine ista finis eminentia, utrumque autem absurdum est. Nam neque quisquam unquam, sive doctissimorum hominum, sive mediocriter, vel etiam tenuiter eruditorum, versum esse dubitavit, *Phaselus ille quem videtis hospites*¹, et quidquid in

¹ Catullus.

verbis est tali numerositate formatum; et gravissimi auctores eo quo peritissimi nullum sine insigni fine versum putandum esse censuerunt.

VI. D. Verum dicis. Quare aliam termini hujus notam quærendam esse autumo, non hanc quæ in spondeo ponitur approbandam. M. Quid hoc, num dubitas, quæcumque ista sit, aut in pedis esse, aut in temporis differentia, aut in utroque? D. Quæ aliter potest? M. Quid tandem horum trium probas? Ego enim, quoniam idipsum finire versum ne longius quam oportet excurrat, non pertinet nisi ad temporis modum, non arbitror aliunde istam notam debere sumi quam ex tempore: an tibi aliud placet? D. Imo assentior. M. Vides-ne etiam illud, cum tempus hic differentiam habere non possit, nisi quod aliud est longius, aliud brevius, quia cum versus finitur, id agitur ne pergat longius, in breviori tempore notam finis esse oportere? D. Video quidem: sed quo pertinet quod additum est hic? M. Eo scilicet quod non ubique temporis differentiam in sola brevitate ac longitudine accipimus. An tu æstatis ac hyemis differentiam, aut esse temporis negas, aut in spatio potius breviori vel longiore, ac non in vi frigoris calorisque constituis, vel humoris, vel siccitatis, et si quid tale aliud? D. Jam intelligo, et hanc quam quærimus termini notam, a temporis brevitate ducendam esse consentio.

VII. M. Attende igitur hunc versum, *Roma, Roma, cerne quanta sit Deum benignitas*, qui trochæicus dicitur, et metire illum, atque responde quod inveneris de membris ejus et numero pedum. D. De pedibus quidem facile responderim: liquet enim eos septem semis esse. De membris autem non satis aperta res est; multis enim locis partem orationis finiri video: verumtamen opinor esse istam partitionem in octavo semipede, ut præcedens membrum sit, *Roma, Roma, cerne quanta*: subsequens

autem, *sit Deum benignitas*. M. Quot semipedes habet? D. Septem. M. Ipsa ratio te duxit omnino. Cum enim nihil sit æqualitate melius, eamque in dividendo appetere oporteat, si minus potuerit obtineri, vicinitas ejus quaerenda est, ne ab ea longius aberremus. Itaque cum hic versus omnes quindecim semipedes habeat, non potuit æquius quam in octo et septem dividi: nam eadem est in septem et octo vicinitas. Sed ita non servaretur nota finis in tempore brevior, ut eam servandam ratio ipsa præcipit: nam si talis versus esset, *Roma cerne quanta sit tibi Deum benignitas*, ut inciperet membrum in his semipedibus septem, *Roma cerne quanta sit*, et in his octo alterum terminaretur, *tibi Deum benignitas*: non posset versus semipes claudere: octo enim semipedes quatuor integros pedes faciunt. Simul incidere alia deformitas, ut non eosdem pedes in membro extremo quos in primo metiremur, et prius membrum potius finiretur nota brevioris temporis, id est semipede, quam posterius, cui hoc finis jure debetur. Nam in illo tres trochæi semis, *Roma cerne quanta sit*: in hoc quatuor iambi scanderentur, *tibi Deum benignitas*. Nunc vero et trochæos in utroque membro scandimus, et semipede versus clauditur, ut spatii brevioris notam terminus teneat. Nam sunt in priore quatuor, *Roma*, *Roma cerne quanta*: in posteriore autem tres semis, *sit Deum benignitas*: an contradicere aliquid paras? D. Nihil omnino, et libenter assentior.

VIII. M. Teneamus igitur has leges inconcussas, si placet, ut neque membrorum duorum tendens ad æqualitatem partitio versus desit, sicuti huic deest, *Cornua velatarum obvertimus antennarum*. Neque ipsa æqualitas membrorum conversibilem, ut ita dicam, faciat partitionem, ut in hoc facit, *Cornua velatarum vertimus antennarum*. Neque cum ista vitatur conversio, nimis a

se membra discedant, sed quantum possunt proximis numeris prope æquentur, ne dicamus hæc ita posse dividi, ut octo semipedes præcedant, *Cornua velatarum vertimus*; et quatuor subsequantur, id est, *antennarum*. Nec membrum posterius paris numeri semipedes habeat, sicuti est, *tibi Deum benignitas*, ne pleno pede versus finitus non habeat terminum brevior tempore notatum. D. Habeo jam ista, et mando memoriæ quantum valeo.

CAPUT V.

Heroïci finis.

IX. M. QUONIAM igitur jam tenemus non debere versus finiri pleno pede, quomodo nobis heroïcum versus metiendum putas, ut et membrorum lex illa servetur, et hæc termini nota? D. Video duodecim esse semipedes; et quia propter illam conversionem vitandam senos semipedes habere membra non possunt; neque a se longe oportet discedere ut sint tres et novem, aut novem et tres; neque paris numeri semipedes posteriori membro dandi sunt ut sint octo et quatuor, aut quatuor et octo, ne pleno pede versus finiatur: in quinque et septem, aut septem et quinque divisio facienda est. Nam et hi numeri sunt ambo impares proximi, et certe propinquius sibi accedunt membra quam in quaternario et octonario numeris accederent. Quod ut firmissimum teneam, video partem orationis in quinto semipede semper aut pene semper terminari, ut est in primo Virgilii versu, *Arma virumque cano*; et in secundo: *Italiam fato*: et in tertio, *Littora multum ille et*: in quarto item, *Vi Superum sævæ*:

atque ita deinceps in toto pene carmine. M. Verum dicis : sed videndum tibi est, quos pedes metiaris, ut nihil superiorum legum jam inconcusse constitutarum violare audeas. D. Quanquam mihi satis ratio appareat, tamen novitate conturbor. Non enim solemus in hoc genere nisi spondeum pedem et dactylum scandere, quod nemo fere est tam indoctus quin audierit, etiamsi minus id facere possit. Hanc ergo pervulgatissimam consuetudinem nunc si sequi voluero, lex illa termini est abroganda : præcedens enim membrum semipede clauderetur, posterius autem pleno pede ; quod contra esse debuit. Sed quia illam legem iniquissimum est tollere, et in numeris jam didici posse fieri, ut non a pleno pede ordiamur, restat ut non hic dactylum cum spondeo, sed anapæstum locari judicemus, ut incipiat versus a longa una syllaba, deinde duo pedes vel spondei vel anapæsti alterum membrum superius terminent, cum tres rursus alterum vel anapæsti vel quolibet loco spondeus, sive omnibus, et in fine una syllaba, qua versus legitime terminatur. Probas-ne et id ?

X. M. Ego quoque rectissimum esse judico, sed non facile ista populo persuadentur. Tanta enim est vis consuetudinis, ut ea inveterata, si falsa opinione genita est, nihil sit inimicius veritati. Namque ad faciendum versum nihil interesse intelligis, utrum in hoc genere anapæstus cum spondeo, an dactylus collocetur : ad metiendum tamen rationabiliter, quod non aurium, sed mentis est proprium, vera et certa ratione hoc, non irrationabili opinione discernitur : neque nunc a nobis primum inventa est, sed multo est hanc inveterata consuetudine antiquius animadversa. Quare si eos legant qui vel in græca vel in latina lingua disciplinæ hujus doctissimi fuerunt, non mirabuntur nimis qui forte hoc audierint : quanquam pudet imbecillitatis, cum rationi roborandæ hominum auc-

toritas quæritur ; cum ipsius rationis ac veritatis auctoritate, quæ profecto est omni homine melior, nihil deberet esse præstantius. Non enim ut in producenda corripiente syllaba non nisi auctoritatem veterum hominum quærimus, ut quemadmodum sint usi verbis quibus nos quoque loquimur, ita et nos utamur, quia et in hujuscemodi re nullam observationem sequi desidiæ est, et novam instituere licentiæ : ita in metiendo versu inveterata voluntas hominum, ac non æterna rerum ratio cogitanda est, cum et moderatam ejus longitudinem prius naturaliter aure sentiamus, deinde approbemus rationabili consideratione numerorum, et eum insigni fine claudendum esse judicet quisquis judicat certius eum quam cætera metra esse finiendum, eumque finem in breviori tempore notandum esse manifestum sit ; siquidem temporis longitudinem coërcet et frenat quodam modo.

CAPUT VI.

Rursus de fine versus.

XI. QUÆ cum ita sint, quæ potest posterius ejus membrum nisi non pleno terminari pede ? Prioris autem membri exordium aut plenum pedem esse, ut in illo trochaico, *Roma, Roma, cerne quanta sit deum benignitas* ; aut partem pedis oportet, ut in heroico, *Arma virumque cano, Trojæ qui primus ab oris*. Quapropter omni jam dubitatione sublata, etiam istum versum metire, si placet, et mihi de membris ejus pedibusque responde, *Phaselus ille quem videtis hospites*. E. Membra quidem hujus in quinque et septem semipedes video distributa,

ut prius sit, *Phaselus ille*; posterius autem, *quem videtis hospites*: pedes vero iambos cerno. M. Quæro, nihilne caves pede pleno versum terminare? D. Verum dicis, et ubi fuerim, nescio. Quis enim non videret, sicut in heroïco exordiendum esse a semipede? quod cum in hoc genere fit, non jam iambis, sed trochæis versum metimur, ut eum legitime semipes claudat.

XII. D. Ita est ut dicis: sed vide quid tibi de hoc respondendum putes, quem Asclepiadæum vocant,

*Mæcenæ atavis edite regibus*¹.

Nam pars orationis in sexta syllaba terminatur, neque inconstanter, sed in omnibus fere hujus generis versibus. Itaque ejus primum est membrum, *Mæcenæ atavis*: secundum, *edite regibus*: quod quam ratione fiat dubitari potest. Si enim metiaris in hoc pedes quaternorum temporum, erunt quinque in priore, in posteriore autem membro quatuor semipedes: lex autem vetat membrum posterius pari numero constare semipedum, ne pleno pede versus terminetur. Restat ut pedes consideremus senorum temporum, ex quo fit ut membrum utrumque ternis semipedibus constet. Nam ut integro pede præcedens membrum finiatur, a duabus longis incipiendum est: deinde totus choriambus versus dividit, ut sequente etiam alio choriambo membrum posterius inchoetur, claudente versus semipede in duabus brevibus syllabis: tot enim tempora cum spondeo in capite locato, implent sex temporum pedem: nisi quid habes ad hæc. D. Nihil prorsus. M. Placet ergo, totidem semipedibus constare utrumque membrum. D. Cur non placeat? Neque enim metuenda est hic illa conversio, quia posito posteriore membro in præcedentis loco, ita ut quod est primum, secundum fiat,

¹ Horatius lib. 1 Carminum.

non eadem lex manebit pedum. Quapropter nulla causa est, cur idem semipedum numerus in hoc genere membris negetur, cum sine ullo conversionis vitio parilitas ista possit teneri, finis etiam insignioris lege servata, cum versus non pleno pede terminatur, quod constantissime servandum est.

CAPUT VII.

Quomodo semipedum imparilitas in versuum membris ad parilitatem referatur. — Conciliantur membra semipedum quatuor et trium. — Membra semipedum quinque, et trium.

XIII. M. REM ipsam omnino vidisti: quare jam quoniam comperit ratio versuum esse duo genera, unum in quo idem numerus semipedum, aliud in quo dispar in membris sit, diligenter consideremus, si placet, quoniam modo ista imparilitas semipedum ad quamdam parilitatem referatur, obscuriore aliquantum, sed sane subtilissima ratione numerorum. Nam quæro ex te, cum duo et tria dicam, quot numeros dicam. D. Duos scilicet. M. Ergo et duo unus, et tria unus est numerus; et quemlibet alium dixerimus. D. Ita est. M. Nonne tibi ex hoc videtur unum cum quolibet numero non absurde posse conferri? Siquidem unum duo esse non possumus dicere, duo autem unum esse quodam modo, et item tria et quatuor unum esse, non falso dici potest. D. Assentior. M. Attende aliud: dic mihi, duo ter ducta quid faciunt in summa. D. Sex. M. Num sex et tria totidem sunt? D. Nullo modo. M. Nunc tria quater ducas velim, sum-

mamque respondeas. **D.** Duodecim. **M.** Vides item duodecim plures esse quam quatuor? **D.** Et longe. **M.** Sane, ne jam immorer, figenda regula est: **A** duobus et deinceps quoslibet numeros duos constitueris, minor per majorem multiplicatus, eum excedat necesse est. **D.** Quis hoc dubitaverit? Quid enim tam parvum in plurali numero quam duo? Quem tamen numerum, si millies duxero, ita excedet mille, ut duplum fiat. **M.** Verum dicis: sed constitue unum, et quemlibet deinde majorem numerum, et quemadmodum in illis faciebamus, minorem per majorem multiplica, num eodem modo major superabitur? **D.** Non plane, sed majori minor æquabitur. Nam unum bis, duo; et unum decies, decem; et unum millies, mille; et per quemlibet alium numerum multiplicavero, unum necesse est æquetur. **M.** Habet ergo unum cum cæteris numeris jus quoddam æqualitatis, non modo quod quicumque numerus est, sed etiam quod toties ductus, tantumdem facit. **D.** Manifestissimum est.

XIV. M. Age nunc, refer animum ad semipedum numeros, quibus in versu fiunt membra inæqualia, et miram quamdam æqualitatem ista quam tractavimus ratione reperies. Nam, ut opinor, versus minimus inæquali semipedum numero in membris est duobus, habens semipedes quatuor et tres, ut in hoc, *Hospes ille quem vides*: cujus primum membrum quod est, *Hospes ille*, secari æqualiter potest in duas partes binorum semipedum: secundum autem quod est, *quem vides*, ita dividitur, ut una pars duos semipedes habeat, altera unum; quod ita est, quasi duo et duo sint, jure illo æqualitatis, de quo satis egimus, quod habet unum cum omnibus numeris. Ex quo fit ut ista divisione tantum sit quodam modo superioris membrum quantum posterius. Itaque ubi fuerint quatuor et quinque semipedes, sicut hoc est, *Roma*,

Roma, cerne quanta sit: non ita probatur; et propterea metrum erit potius quam versus; quia ita sunt membra inæqualia, ut ad nullam æqualitatis legem sectione aliqua possint referri. Cernis quippe, ut opinor, superioris membri quatuor semipedes, *Roma, Roma*, in binos posse discedere: quinque autem posteriores, *cerne quanta sit*, in duos et tres semipedes dividi; ubi nullo jure apparet æqualitas. Neque enim possunt aliquo modo tantum valere quinque semipedes propter duos et tres, quantum quatuor valent, quomodo invenimus superius in breviori versu tantum valere tres semipedes propter unum et duo, quantum quatuor valent: an aliquid non es assecutus, aut non placet? **D.** Imo vero et manifesta omnia et rata sunt.

XV. M. Age nunc quinque et tres semipedes consideraremus, qualis est ille versiculus, *Phaselus ille quem vides*: et videamus quomodo ista inæqualitas aliquo æqualitatis jure teneatur: nam hoc genus non solum metrum: sed etiam versum esse, omnes consentiunt. Itaque cum primum membrum in semipedes duos et tres secueris, et secundum in duos et unum, conjungas particulas, quas in utroque pares inveneris, quia et in primo membro habemus duo, et in secundo restant duæ particulae, una in tribus semipedibus de priore membro, altera in uno de posteriore. Has ergo et sociabiliter jungimus, quia unum cum omnibus habet societatem; et in summa unum et tria, quatuor fiunt, quod est tantumdem quantum duo et duo. Per hanc igitur sectionem etiam quinque et tres semipedes ad concordiam rediguntur. Sed responde, utrum intellexeris. **D.** Ita vero, et admodum probo.

CAPUT VIII.

Membra semipedum quinque et septem.

XVI. M. SEQUITUR ut de quinque et septem semipedibus disseramus, quales sunt versus duo illi nobilissimi, heroïcus et quem iambicum vulgo vocant, etiam ipse senarius. Nam, *Arma virumque cano, Trojæ qui primus ab oris*, ita dividitur ut primum ejus membrum sit, *Arma virumque cano*, qui sunt quinque; et secundum, *Trojæ qui primus ab oris*, qui sunt septem semipedes. Et, *Phaselus ille quem videtis hospites*, primum membrum habet, *Phaselus ille*, in semipedibus quinque; secundum in septem, *quem videtis hospites*. Sed tanta illa nobilitas in lege ista æqualitatis laborat. Cum enim superiores quinque semipedes in duos et tres dividerimus, posteriores autem septem in tres et quatuor; congruent sibi quidem particulæ ternorum semipedum; sed si duæ reliquæ ita convenirent, ut una earum constaret uno semipede, alia quinque conjungerentur lege illa, qua unum cum omnibus numeris conjungi potest, et in summa sex fierent, quod sunt etiam tres et tres: nunc vero quia duo et quatuor inveniuntur, summam quidem reddent senariam; sed nullo æqualitatis jure tantum valent duo quantum quatuor, ut in hujuscemodi quasi necessitudine copularentur. Nisi forte quis dixerit satis esse ad aliquam regulam parilitatis, quod ut tres et tres, ita duo et quatuor sex fiunt: cui rationi repugnandum non arbitror: est enim et hæc aliqua æqualitas. Sed illud nollem ut majore congruentia quinque et tres quam quinque et septem semi-

pedes convenirent. Non enim tantum nomen est illius versus, quantum istorum: et vides in illo non modo tantam summam inventam collatis uno et tribus, quanta est in duobus et duobus; sed etiam multo concordiores partes esse, cum junguntur unum et tria, propter illam unius cum cæteris omnibus numeris amicitiam, quam cum duo et quatuor copulantur, sicut in istis est: an tibi aliquid obscurum est? D. Nihil prorsus. Sed nescio quomodo me offendit, quod isti senarii cum sint celebratiores cæteris generibus, et principatum quemdam in versibus habere dicantur, aliquid in membrorum concordia minus habent, quam illi famæ obscurioris versus. M. Bono animo esto: nam ego tibi tantam in illis ostendam concordiam, quantum soli ex omnibus habere meruerunt, ut videas non injuria eos esse prælatos. Sed quia ipsa tractatio aliquanto est longior, quamvis omnino jocundior, restare nobis debet extrema, ut cum de cæteris, quantum satis videbitur disputaverimus, jam omni cura liberati, ad horum scrutanda penetralia veniamus. D. Mihi vero placet, sed jam vellem ut ista quæ priora suscepimus, explicata essent, ut jam illud audirem commodius. M. Istorum comparatione quæ ante disseruimus, fiunt illa dulciora quæ expectas.

CAPUT IX.

Membra semipedum sex et septem. — Membra semipedum octo et septem. — Membra semipedum novem et septem.

XVII. Nunc itaque considera, utrum in duobus membris, quorum primum exhibeat semipedes sex, alterum septem, reperiatur ea æqualitas, ut rite esse versus queat.